

China: Promoting Capital Flows to the Thai and Global Economies

Phongphat Chittanurak¹ Prasit Putthasatsattha¹ and Phrapalad Raphin Buddhisaro^{1*}

¹ Department of Political Science, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: raphind@yahoo.com

ABSTRACT

The purpose of this article aims to present “China: Promoting Capital Flows to the Thai and Global Economies”. China's capital mobility is a key factor in fostering the exponential growth of the Chinese economy. Nowadays, China's capital market plays a very important role in the global economy. The Chinese government has given importance to the development of the financial sector, by trying to relax various investment measures to create incentives for foreign investors which the stock market in China has to coordinate cooperation in expanding investment opportunities in the Thai capital market to Chinese investors. by allowing Chinese companies to be listed on the Thai Stock Exchange and drive the development of a variety of financial products to attract more investment into circulation in the Thai capital market, which affects the Thai economy and the global economy as it appears today.

Keywords: China, Capital Movement, Thai Economy

จีน : การส่งเสริมการเคลื่อนย้ายทุนสู่ระบบเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลก

พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์¹ ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรัทธา¹ และ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร^{1*}

¹ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: raphind@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์นำเสนอเกี่ยวกับจีน : การส่งเสริมการเคลื่อนย้ายทุนสู่ระบบเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลก ทุนการเคลื่อนย้ายทุนของจีนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของเศรษฐกิจจีน ปัจจุบันตลาดทุนของประเทศจีนมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจโลก ซึ่งรัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคการเงิน โดยพยายามผ่อนคลายมาตรการในการลงทุนต่างๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจต่อนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยมีเพื่อประสานความร่วมมือในการขยายโอกาสการลงทุนในตลาดทุนไทยไปยังกลุ่มนักลงทุนจีน โดยอนุญาตให้บริษัทจีนเข้ามาจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไทยได้ และผลักดันให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดเม็ดเงินลงทุนเข้ามาหมุนเวียนในตลาดทุนไทยให้มากยิ่งขึ้นซึ่งส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจไทยและระบบเศรษฐกิจโลกดังปรากฏในปัจจุบัน

คำสำคัญ: จีน, การเคลื่อนย้ายทุน, เศรษฐกิจไทย

© 2023 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

คริสต์ศตวรรษที่ 21 เศรษฐกิจของจีนได้ก้าวอย่างเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างก้าวกระโดด ในปัจจุบัน เศรษฐกิจจีนมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลกรองจากสหรัฐฯ การขยายตัวของเศรษฐกิจจีนนับเป็นอัตราการขยายตัวที่สูงที่สุดในรอบ 30 ปี โดยมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าร้อยละ 10 ต่อปีมาโดยตลอด ก่อนปี 1978 จีนเป็นประเทศยากจน ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบทมีรายได้ต่ำมาก รวมทั้งในบางช่วง เช่น ในทศวรรษ 1960 มีผู้คนอดอยากล้มตายเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมซึ่งนำโดย เหมา เจ๋อ ตุง (Mao Tse-tung; 1893-1978) ซึ่งเน้นการใช้ระบอบคอมมิวนิสต์ พัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรและชนบท กลับปรากฏว่าไม่สามารถผลิตสินค้าเกษตรส่วนเกินเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ ภาวะความอดอยากกระจายไปทั่ว อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำมาก ประมาณไม่เกินร้อยละ 3-4 ต่อปี

หลังปี 1978 ภายหลังจากการอสัญกรรมของเหมา เจ๋อ ตุง (Mao Tse-tung) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ ตั้ง เสี่ยว ผิง (Deng Xiaoping, 1904 –1997) ได้ผลักดันแนวนโยบายนำประเทศไปสู่ความทันสมัย โดยใช้แนวทางของนโยบายทุนนิยมควบคู่ไปกับสังคมนิยมหรือการวางแผนสู่ส่วนกลางไปด้วย นโยบายที่สำคัญของการนำประเทศไปสู่ความทันสมัย อาทิเช่น การอนุญาตให้มีการลงโดยตรงจากต่างประเทศ จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษรอบๆ ชายฝั่งเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเริ่มจาก 14 เมืองบริเวณชายฝั่งและพื้นที่ 3 มณฑลรอบชายฝั่ง เพื่อเป็นพื้นที่เปิดเพื่อรับการลงทุนจากต่างประเทศ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น ถนนหนทาง สาธารณูปโภค เพื่อดึงดูดการลงทุน รวมทั้ง

สนับสนุนให้มีการปรับปรุงระบบกฎหมาย โดยเฉพาะภาษีและแรงจูงใจต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้มีการขยายตัวของการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม

การเติบโตของเศรษฐกิจจีนที่มีอย่างต่อเนื่องมีอยู่หลายปัจจัยที่สำคัญ อาทิเช่น บทบาทของภาครัฐบาล การเข้าเป็นสมาชิกของจีนในองค์การการค้าโลก (WTO) ขนาดตลาดที่ใหญ่ รวมทั้งศักยภาพทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ เนื่องจากจีนเป็นประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบผสมคือทั้งวางแผนจากส่วนกลางระดับหนึ่ง (โดยเฉพาะการควบคุมการใช้ที่ดินซึ่งห้ามซื้อขายกันโดยเอกชน แต่สามารถกระทำได้โดยการเช่าระยะยาว และระบบทุนนิยมที่ใช้ระบบกลไกราคาตลอดจนการมีบทบาทสำคัญในรัฐวิสาหกิจหรือบริษัทที่เป็นของรัฐเพื่อการพัฒนาประเทศ

ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา บริบทที่เกิดขึ้นทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์การเชื่อมโยงระหว่างทุนจีนกับตลาดโลก ได้กลายเป็นกลไกสำคัญทำให้จีนได้กลายเป็นประเทศที่มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เข้าไปมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจโลก ดังที่มีผู้ศึกษาไว้เรื่อง *รู้จักจีน: ตลาดทุนและแนวโน้มในอนาคต* (ศุกันยา ห้วยผัด, 2016) ที่เสนอผลการศึกษาไว้ว่าทุนคือหนึ่งปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของเศรษฐกิจจีน ปัจจุบันตลาดทุนของประเทศจีนมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจโลก ดังนั้นรัฐบาลจีนจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคการเงิน โดยพยายามผ่อนคลายมาตรการในการลงทุนต่างๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจต่อนักลงทุนต่างชาติ ดังกรณีไทยได้ขยายความร่วมมือไปยังกลุ่มนักลงทุนจีน โดยอนุญาตให้บริษัทจีนเข้ามาจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไทยได้ และผลักดันให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดเม็ดเงินลงทุนเข้ามาหมุนเวียนในตลาดทุนไทยให้มากยิ่งขึ้น หรือในงานของ แก้วตา จันทรา นุสรณ์ (2554) *การสร้างต้นและการส่งสมทุนทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน* ที่เสนอว่า คนไทยเชื้อสายจีนได้สร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมั่นคง และบริบทของการเปลี่ยนแปลงสังคมวัฒนธรรมไทยไปสู่ความทันสมัย กลุ่มทุนไทยเชื้อสายจีนคือกลุ่มคนผู้มีบทบาทสำคัญในการนำคนไทยเข้าสู่ระบบตลาด รวมทั้งกลายเป็นผู้มีบทบาทในการครอบครองและจัดการทุนทางวัฒนธรรมของไทยในเวลาต่อมา หรือในผลการศึกษาเรื่อง การเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานจีนใหม่เข้าสู่ประเทศไทย (ชัยพร พยาครุฑ, 2565) จีนนั้นมีนโยบายไม่แทรกแซงกิจการภายในของชาติใด ความร่วมมือดังกล่าวนำไปสู่การเคลื่อนตัวของทุนและแรงงานจีนเข้าสู่สังคมไทย ซึ่งมีข้อมูลว่ามีแรงงานจีนในสังคมไทยมากกว่าห้าแสนคน ทั้งที่ถูกกฎหมายและลักลอบเข้ามาทำงาน แม้จะมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ภายในประเทศ แต่ทุนและแรงงานจีนในไทยก็ยังคงเพิ่มขึ้น หรือในงานศึกษาของ สมบัติ อารังธัญวงศ์ และคณะ (2559) ในเรื่องความสัมพันธ์เศรษฐกิจไทย-จีน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก ที่ศึกษาถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของจีน ประเด็นปัญหาเชิงยุทธศาสตร์ในสถานการณ์เศรษฐกิจชะลอตัวทั่วโลก ซึ่งผลเป็นการสะท้อนข้อมูลว่าประเทศจีนเผชิญสถานการณ์สภาวะปกติใหม่ (New Normal) ที่ทั้งสองประเทศเร่งหาทางปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ประเทศสมาชิกอาเซียนประสบปัญหาเหมือนประเทศไทย ประเทศจีนแม้แต่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ตามรายงานของสถาบันการบริหารการพัฒนาระหว่างประเทศ (International Institute for Management Development) เมื่อปี 2016 ว่าด้วยสถานการณ์เศรษฐกิจของจีนในขณะนี้ จีนกำลังเตรียมทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ของแผนฯ 13 คือ ผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับความมั่นคงของชาติ สำคัญสำคัญของแผนฯ 13 คือ เปลี่ยนรูปแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจ ปฏิรูประบบเศรษฐกิจเพื่อสอดคล้องสภาวะปกติใหม่ จีนจะผ่อนกฎระเบียบการควบคุมเงินตราต่างประเทศ พัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายใต้ข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt, One Road) การเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ผลักดันความร่วมมือระหว่างจีนกับประเทศต่างๆ ตามเส้นทางสายไหมทางทะเลเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ในขณะเดียวกันมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้

เศรษฐกิจภายในประเทศจีนเองด้วยยุทธศาสตร์ "Made in China 2025" ดังนั้นจากข้อมูลที่ปรากฏจะพบว่าจีนได้ขับเคลื่อนเพื่อเข้าไปมีบทบาทต่อประเทศต่างๆ ทั้งในไทย อาเซียน และบริบทของโลกผ่านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การขับเคลื่อนทุนที่มีเป้าหมายเป็นการลงทุนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่ส่งผลต่อประเทศที่จีนเข้าไปเกาะเกี่ยวทั้งไทยที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยในเชิงเศรษฐกิจ อาเซียนและประเทศต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งในบทความนี้จะได้ทำการศึกษาในภาพกว้างพร้อมนำเสนอผลการศึกษาต่อไป

ภาพที่ 1 ผู้เขียนในคราวร่วมสัมมนาทางวิชาการและศึกษาดูงานในประเทศจีน (ที่มา ภาพผู้เขียน,เมื่อ 21 มีนาคม 2019)

การส่งเสริมการเคลื่อนย้ายทุนสู่ระบบเศรษฐกิจไทย

ในงานศึกษาเรื่อง *บทบาทของรัฐและกลุ่มทุนแพลตฟอร์มจีน ในธุรกิจอีคอมเมิร์ซจีนข้ามแดน* (อริญญา ศิริผล, ภากร กัทชลี, Jingyu Li, 2564) ที่สะท้อนข้อมูลว่า รัฐและทุนจีนที่แผ่ความเป็นมาอำนาจทางเศรษฐกิจผ่านการทำธุรกิจค้าปลีกอีคอมเมิร์ซจีนข้ามแดน (China Cross-Border e-commerce) ธุรกิจดังกล่าวได้รับความสำคัญจากรัฐจีนตั้งแต่คริสต์ทศวรรษ 2015 แต่ถูกยกระดับมากขึ้นภายใต้บริบทใหม่ในการค้าระหว่างประเทศที่พบความตึงเครียดระหว่างจีนกับสหรัฐและสถานการณ์โควิด, นอกจากนี้ ยังพบว่าระบอบการเคลื่อนย้ายของรัฐบาลจีนได้เปลี่ยนชุดความสัมพันธ์ทางการค้าใหม่ที่เอื้อให้ทุนแพลตฟอร์มจีนเข้ามาเป็นผู้เล่นหลักในตลาดอีคอมเมิร์ซในอาเซียน ขณะที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการจีนขนาดกลางและเล็กทั้งรายเดิมและรายใหม่รุกไล่เข้าสู่ระบบนิเวศที่ถูกปูทางขึ้นในธุรกิจนี้ด้วย อีกนัยหนึ่งทุนทางสังคมและทุนทางชาติพันธุ์ในกลุ่มชาติพันธุ์จีนในไทยก็เป็นกลไกร่วมในการส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมต่อและส่งเสริมให้ทุนจีนเข้ามาแบบอย่างไม่เป็นทางการผ่าน หรือในงานศึกษาเรื่อง *บทบาทของทุนจีนในการขยายความสัมพันธ์แบบทุนนิยมในระบบเกษตรกรรมของประเทศไทย*: กรณีศึกษาสวนกล้วยขนาดใหญ่ การเพาะปลูก การกำหนดกำลังแรงงาน ตลอดจนการจำหน่ายผลผลิตไปยังประเทศจีน สวนกล้วยไม่ได้ถ่ายทอดความรู้หรือสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน ชาวบ้านมีรายได้จากการให้เช่าสัมปทานที่ดินและแรงงานรับจ้างแต่เพียงเล็กน้อย ทุนจีนได้ทำการขูดรีดเอามูลค่าส่วนเกินจากการผลิตเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้กับตนเองขณะที่สปป.ลาวกลับสูญเสียส่วนเกินในการสะสมทุนเพื่อการพัฒนาและตกอยู่ในสภาวะการพึ่งพิงการลงทุนจากทุนจีน กลุ่มทุนขนาดใหญ่ซึ่งใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกจำนวนมากจึงต้องขออนุญาตสัมปทานที่ดินผ่านรัฐบาลกลาง และกลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็กซึ่งใช้ต้นทุนแรงงานและที่ดินต่ำผ่านการเช่าที่ดินจากชาวบ้านในพื้นที่ การเพาะปลูกสวนกล้วยโดยทุนจีนแม้จะนำมาซึ่งรายได้จากการส่งออกเป็นจำนวนมาก แต่หากพิจารณาถึงเบื้องหลังตัวเลขความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะเห็นถึงผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงอันได้แก่ทุนจีนซึ่งเป็นผู้ทำการผูกขาด (ณัฐพงศ์ รักงาม, 2565) หรือในงานเรื่อง *การให้โอกาสทางการศึกษาผ่านทุนรัฐบาลสำหรับนักศึกษาต่างชาติ: เครื่องมือหลักในการสร้างซอฟต์แวร์ของจีน* ในงานศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลจีนสนับสนุนทุนสำหรับนักศึกษาต่างชาติ เป้าหมายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างซอฟต์แวร์ ซึ่งในงานสะท้อนถึงค่านิยม ทักษะคติและสัมพันธ์การสร้างสัมพันธ์เชิงการค้าและพาณิชย์อันส่งภาคต่อไปสู่การลงทุน

ร่วมกัน (ทิมทอง นางจ่านงเอนกรินทร์ จิรชีวีวงศ์โชติวัน แยมขยาย, 2020) หรือในงานศึกษาเรื่อง *ความสัมพันธ์ในองค์กรที่นำไปสู่การทำงานร่วมกันอย่างราบรื่นในธุรกิจร่วมทุน ไทย-จีน ประเภทค้าปลีก-ค้าส่ง* ที่ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนให้สมาชิกในองค์กรร่วมทุนไทย-จีนที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรมสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น แม้ในงานจะสะท้อนผลการศึกษาออกมาเป็นความแตกต่าง แต่นัยหนึ่งที่ปรากฏในงานจะเห็นการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนร่วมกันมิติทางวัฒนธรรมที่แตกต่างนั้น (วันวิสาข์ พลธงชัยสวัสดิ์, เทียนทิพย์ บัณฑุพาณิชย์, 2563) หรือในงานศึกษาเรื่อง *ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมไทย – จีน เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี* (พรพิมล ศรีธเรศ, 2017) ที่ทุนทางวัฒนธรรมนำมาสู่กลไกขับเคลื่อนทางวัฒนธรรมให้เป็นทุนทางสังคม ที่เป็นปรากฏการณ์ของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมไทย – จีน ได้เป็นจุดเชื่อมโยงให้เกิดการไหลของทุนเข้ามายังประเทศไทย ทุนทางสังคมกับการจัดการการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของชุมชนไทย-จีน บ้านซากแก้ว จังหวัดชลบุรี (พุทธธิดา มากพูน, 2562) ดังนั้น จากข้อมูลที่น่าเสนอส่วนหนึ่งรวมทั้งข้อมูลจาก Website ของสถานทูตเองก็ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการค้าการลงทุนของระหว่างจีนและไทย ที่จะเห็นการเคลื่อนย้ายทุนของจีนสู่ไทยและอาเซียน มีข้อมูลว่า ปี 2562 จีนเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของไทย (จีนเป็นตลาดส่งออกอันดับที่ 2 ของไทย และจีนเป็นแหล่งนำเข้าอันดับ 1 ของไทย) ขณะที่ไทยเป็นคู่ค้าอันดับ 13 (อันดับที่ 3 ในกลุ่มประเทศอาเซียน) เป็นแหล่งนำเข้าอันดับ 13 และเป็นตลาดส่งออกอันดับ 17 ของจีน เมื่อปี 2562 มูลค่าการค้าทวิภาคีอยู่ที่ 79,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากปี 2561 ร้อยละ 0.90 ในจำนวนดังกล่าว ไทยส่งออกไปจีนมีมูลค่า 29,172 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงร้อยละ 3.78 จากปี 2561 ส่วนไทยนำเข้าจากจีนมีมูลค่า 50,327 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.85 จากปี 2561 จีนได้ดุลการค้า 21,155 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.01 จากปี 2561 ในส่วนการลงทุน (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง, 2566) จีนมีมูลค่าการลงทุนสะสมในไทยจนถึงปลายปี 2561 ประมาณ 6,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยจีนสนใจลงทุนในภาคธุรกิจที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ภาคอุตสาหกรรมใหม่ โลจิสติกส์ และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนมูลค่าการลงทุนสะสมของไทยในจีนจนถึงปลายปี 2561 มีประมาณ 4,270 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อุตสาหกรรมหลักที่ไทยลงทุนในจีนคือ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ธัญพืช ฟาร์มสัตว์ มอเตอร์ไซค์ โรงแรม ร้านอาหาร การנדแผนไทย ณ สิ้นเดือน สิงหาคม 2562 จีนมีมูลค่าการลงทุนสะสมในไทย 6,440 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่มูลค่าการลงทุนสะสมของไทยในจีนอยู่ที่ 4,330 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง, 2566) จากข้อมูลที่ปรากฏจีนดำเนินการส่งเสริมให้เกิดการเข้าไปลงทุนในประเทศไทย การใช้นโยบายในการขับเคลื่อน การส่งเสริมการลงทุนดังปรากฏผลเป็นสถิติการเคลื่อนย้ายในการลงทุนในรูปแบบต่างๆ ดังปรากฏ

การส่งเสริมการลงทุนในระบบเศรษฐกิจโลก

ในปี 2014 บริษัทที่เป็นของรัฐ (State Owned Enterprise) ได้เป็นตัวจักรขับเคลื่อนที่สำคัญของเศรษฐกิจจีน เพราะสามารถผลิตสินค้าและบริการได้มากกว่าร้อยละ 50 ของผลผลิตรวมของประเทศ และเป็นแหล่งจ้างงานมากกว่าร้อยละ 50 ของแรงงานทั้งประเทศ โดยในการจัดลำดับความมั่งคั่งของนิตยสาร Fortune ในปี 2012 ของบริษัทขนาดใหญ่ที่สุด 500 บริษัทรัฐบาลที่ใหญ่ที่สุดในโลกมีบริษัทของจีนติดอยู่ในอันดับถึง 165 แห่ง โดยเฉพาะธุรกิจและพลังงานด้านปิโตรเลียมสำคัญในการผลิตมาเป็นเศรษฐกิจที่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมีความสำคัญใน GDP ในปี 2014 ภาคเกษตรมีสัดส่วนใน GDP เพียงร้อยละ 10.1 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 45.3 และภาคบริการ ร้อยละ 44.6 โดยมีผลผลิตของ GDP เท่ากับ 14.726 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยมีแรงงานที่ทำงานในภาคเกษตรเท่ากับร้อยละ 36.7 ของกำลังแรงงานทั้งหมด ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 28.7 และภาคบริการเท่ากับร้อยละ 34.6 (Economy of China) โดยอุตสาหกรรมการผลิตที่

สำคัญของจีนซึ่งเป็นอุตสาหกรรมชั้นนำของโลกในแง่มูลค่าของผลผลิตคือ เหมืองแร่และถลุงแร่ ถลุงเหล็กและเหล็กเส้น อลูมิเนียม และอลูมิเนียม ถ่านหิน อุปกรณ์ก่อสร้าง สิ่งทอ และเสื้อผ้า ปิโตรเลียม ซีเมนต์ เคมี ปุ๋ย สินค้าเพื่อการบริโภค เครื่องเล่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การแปรรูปอาหาร อุปกรณ์การขนส่ง รถยนต์ และยานยนต์ต่างๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2566)

ในปัจจุบันจีน มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจโลกหลายประการ คือ

- (1) เป็นประเทศผู้ส่งสินค้าออกเป็นอันดับหนึ่งของโลก
- (2) เป็นประเทศผู้นำเข้าสินค้าเป็นอันดับสองของโลก
- (3) เป็นประเทศผู้ส่งสินค้าทางด้านการบริการเป็นอันดับ 4 ของโลก
- (4) เป็นประเทศผู้นำเข้าสินค้าทางด้านการบริการเป็นอันดับ 3 ของโลก
- (5) เป็นประเทศอันดับหนึ่งที่เป็นผู้รับลงทุนต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนา
- (6) เป็นประเทศอันดับหนึ่งที่ไปลงทุนในต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนา

การเติบโตของอุตสาหกรรมรถยนต์ของจีนเป็นไปอย่างก้าวกระโดดและก้าวล้ำหน้าประเทศอื่นๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนของการเติบโตทางเศรษฐกิจคนชั้นกลางและระดับเทคโนโลยี ในปี 2006 จีนเป็นประเทศผู้ผลิตรถยนต์เป็นอันดับ 3 ของโลก (รองจากสหรัฐฯ และญี่ปุ่น) และมีผู้ใช้รถยนต์สูงเป็นอันดับ 2 ของโลก การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมมีโดยตลอด โดยในปี 2010 จีนเป็นประเทศผู้ผลิตรถยนต์เป็นอันดับหนึ่งของโลก และเป็นตลาดรถยนต์ที่ใหญ่ที่สุดของโลก โดยประมาณว่าจำนวนรถยนต์ 18 ล้านคันที่ซื้อขายในจีน นอกจากในปี 1999 จีนสามารถส่งออกอะไหล่รถยนต์ รถยนต์ และต่อมาในปี 2005 สามารถส่งออกได้ทั้งรถยนต์และอะไหล่รถยนต์ด้วย โรงงานผลิตรถยนต์หลายแห่งได้ไปตั้งโรงงานในจีน รวมทั้ง ฮอนด้า โตโยต้า ฯลฯ ในปี 2004 มีบริษัทชั้นนำในการผลิตรถยนต์เพื่อเข้าร่วมลงทุนในจีนถึง 12 บริษัท ซึ่งผลิตรถยนต์ประเทศต่างๆ เช่น มินิแวนส์ รถบัส รถบรรทุก ฯลฯ ในปี 2003 จีนส่งออกรถยนต์ทุกประเภทรวมทั้งชิ้นส่วนของรถยนต์สูงถึง 4.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ สถิติของการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมรถยนต์ระหว่างปี 2001 - 2011 มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สถิติการเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์ของจีน

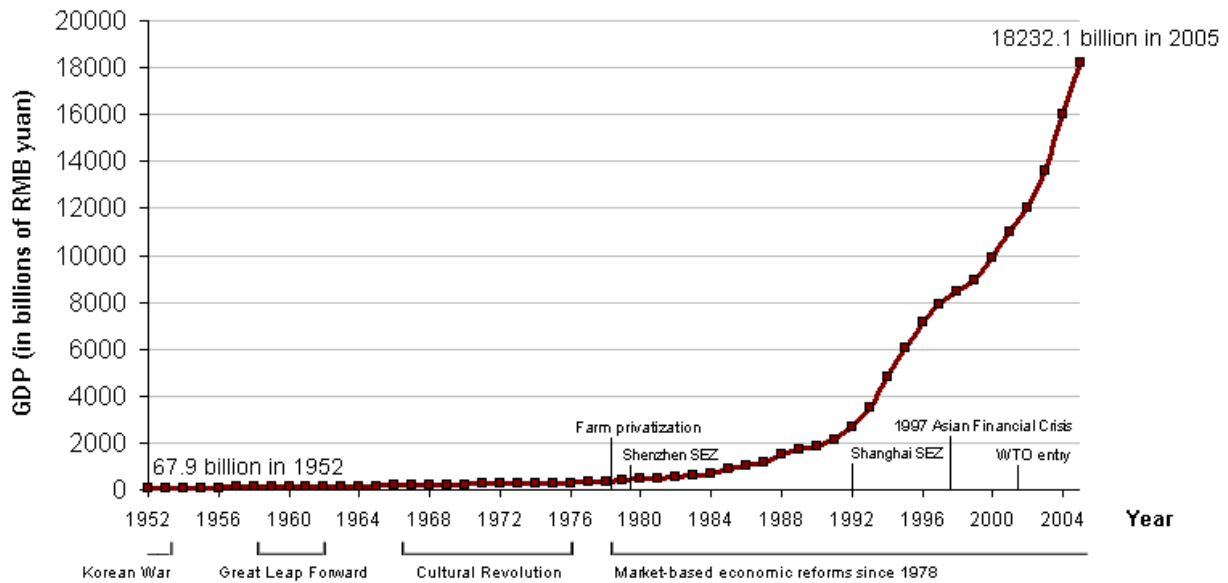
	2001	2011	ร้อยละ (ต่อปี)
การผลิตรถยนต์ (1,000 คัน)	2,342	18,419	23%
รถยนต์ที่นั่งส่วนบุคคล	695	14,485	35%
รถประเภทอื่นๆ	1,647	3,934	9%
ยอดขายรถยนต์ (1,000 คัน)	2,363	18,505	23%
รถยนต์ที่นั่งส่วนบุคคล	1,435	14,472	26%
รถประเภทอื่นๆ	928	4,033	16%

ที่มา: China Association of Automobile Manufacturers (2023)

แม้เศรษฐกิจการเกษตรของจีน จะมีความสำคัญลดลงเหลือประมาณร้อยละ 13 ของ GDP ในปี 2014 แต่เศรษฐกิจการเกษตรของจีนก็มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลก จีนเป็นผู้ผลิตและบริโภคสินค้าเกษตรรายใหญ่ที่สุดของโลก แม้จีนจะมีพื้นที่ทำการเกษตรร้อยละ 7 ของพื้นที่ทางการเกษตรของโลกแต่สามารถผลิตเลี้ยงดูประชากร ผู้ทำงานในภาคเกษตรของจีน

มีถึง 3,000 ล้านคน ซึ่งทำงานในขนาดของที่ดินการเกษตรเท่ากับประเทศสหรัฐทั้งประเทศ จีนผลิตสินค้าเกษตรรายใหญ่ คือ ข้าว ข้าวสาลี ข้าวโพด ฝ้าย ยาสูบ มะเขือเทศ ถั่วเหลือง หมู ปลา โดยจีนเป็นผู้ส่งออกสำคัญโดยส่งออกสินค้าทางการเกษตร คือ ผัก ผลไม้ ปลา ผลิตภัณฑ์จากแป้งและเนื้อ โดยได้ส่งออกผ่านเมืองท่าฮ่องกง ผลผลิตต่อไร่ค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นการเกษตรแบบใช้พื้นที่ต่อไร่แบบเข้มข้น (Intensive cultivation) โดยจีนมีพื้นที่ทางการเกษตรคิดเป็นเพียงร้อยละ 3 ใน 4 ของสหรัฐฯ แต่จีนสามารถมีผลผลิตทางการเกษตร (ทั้งพืชและสัตว์) มากกว่าสหรัฐฯ ร้อยละ 30 และในอนาคตรัฐบาลจีน คาดว่าสามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยใช้เทคโนโลยี ปุ๋ย และสินค้าทุนอื่นๆ มากขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2566)

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจจีน ซึ่งเกิดจากภาคส่งออกเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนั้น ส่งผลให้จีนเป็นประเทศที่มีทุนสำรองระหว่างประเทศมากที่สุดในโลก โดยทุนสำรองอยู่ในรูปของเงินเหรียญสหรัฐ พันธบัตรรัฐบาล แม้ว่าในปัจจุบันจีนเริ่มมีบทบาททางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในบริษัทของเศรษฐกิจโลก และคาดว่าในอีก 20 - 30 ปี ข้างหน้า หากเศรษฐกิจของจีนยังขยายตัวในระดับสูงเหมือนกับที่เคยเป็นมา จะทำให้จีนกลายเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดของโลก แต่ไม่ได้หมายความว่า จีนจะเข้ามามีบทบาทแทนที่สหรัฐอเมริกาได้อย่างสมบูรณ์ เงินหยวนของจีนยังไม่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลเท่าที่ควร ระดับเทคโนโลยีและความก้าวหน้าของภาคอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งแสนยานุภาพทางการทหารยังเป็นรองสหรัฐฯ อยู่เป็นอันมาก ตลอดจนภาคธุรกิจการเงินที่ยังไม่ได้เปิดเสรีทางการเงินและมีตราสารอนุพันธ์ที่เป็นแหล่งระดมเงินทุนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศและธุรกิจได้อย่างเต็มที่ การเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของจีนที่ทรงอิทธิพลต่อเศรษฐกิจโลกจริงๆ (เหมือนกับที่อังกฤษและสหรัฐฯ เคยเป็นมาในอดีต) อาจจะต้องใช้เวลาอีกพอสมควร อย่างไรก็ตามประสบการณ์การพัฒนาของจีนในอดีตของจีนก็แสดงศักยภาพของเศรษฐกิจจีนที่พร้อมจะเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2566) จากข้อมูลที่ปรากฏ ตั้งแต่ปี 2556 จนถึงปลายเดือน มกราคม 2563 มีประเทศ/องค์กรระหว่างประเทศที่ได้ลงนามเอกสารความร่วมมือกับจีนด้าน BRI จำนวน 168 ประเทศ/องค์กร รวมข้อตกลงจำนวน 200 ฉบับ ปัจจุบัน จีนได้กลายเป็นคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดของมากกว่า 25 ประเทศตามเส้นทาง BRI โดยข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์จีนชี้ว่า ในปี 2562 มูลค่าการค้าระหว่างจีนกับประเทศตามเส้นทาง BRI มากกว่า 1.3 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 6 จากปี 2561 และคิดเป็นร้อยละ 29.4 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของจีน ด้านการลงทุน ในปี 2562 จีนได้ลงทุนประเทศตามเส้นทาง BRI มูลค่า 15,040 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ไม่รวมภาคการเงิน) ลดลงร้อยละ 3.8 จากปี 2561 ในขณะที่ประเทศตามเส้นทาง BRI ได้จัดตั้งบริษัทใหม่ในจีน 5,591 แห่ง ซึ่งมีมูลค่าการลงทุน 8,420 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 30.6 จากปี 2561

ภาพที่ 2 ผลผลิตมวลรวมในประเทศ (GDP) ที่กำหนดของสาธารณรัฐประชาชนจีนระหว่างปี 2495 ถึง 2548

ที่มา: People's Republic of China's Nominal Gross Domestic Product (GDP) Between 1952 to 2005.

บทสรุป

จากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาจะพบว่าทุนจีนได้กลายเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกโดยเฉพาะไทย ทุนจีนได้เข้ามามีบทบาททั้งในภาคธุรกิจที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ภาคอุตสาหกรรมใหม่ โลจิสติกส์ และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งพบว่าเมื่อสิ้นเดือน สิงหาคม 2562 จีนมีมูลค่าการลงทุนสะสมในไทย 6,440 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่มูลค่าการลงทุนสะสมของไทยในจีนอยู่ที่ 4,330 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในระดับโลก ตั้งแต่ปี 2556 จนถึงปลายเดือน มกราคม 2563 มีประเทศ/องค์กรระหว่างประเทศที่ได้ลงนามเอกสารความร่วมมือกับจีนด้าน BRI จำนวน 168 ประเทศ/องค์กร รวมข้อตกลงจำนวน 200 ฉบับ ปัจจุบัน จีนได้กลายเป็นคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดของมากกว่า 25 ประเทศตามเส้นทาง BRI จากข้อมูลที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นว่าจีนในฐานะที่เขตเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลกได้กลายเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจีนสู่ประชาคมโลก ทำให้เกิดการเคลื่อนของทุนไปสู่พื้นที่ต่างๆ ดังปรากฏ

เอกสารอ้างอิง

- แก้วตา จันทรานุสรณ์. (2554). การสร้างตนและการสั่งสมทุนทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 28(3), 125-148.
- ชัยพร พยาครุฑ. (2565). การเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานจีนใหม่เข้าสู่ประเทศไทย. *วารสารรัฐศาสตร์นิเทศ*, 8(1), 135-137.
- ณัฐพงศ์ รังงาม. (2565). บทบาทของทุนจีนในการขยายความสัมพันธ์แบบทุนนิยมในระบบเกษตรกรรมของประเทศลาว: กรณีศึกษาสวนกล้วยขนาดใหญ่. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 11(1), 88-103.
- พรพิมล ศรีธเรศ. (2017). ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมไทย – จีน เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 8(1), 230-240.
- พุทธิธิดา มากพูน. (2562). ทุนทางสังคมกับการจัดการการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของชุมชนไทย-จีน บ้านซากแก้ว จังหวัดชลบุรี. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(1), 247-258.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2566). จีน : มหอำนาจทางเศรษฐกิจในคริสต์ศตวรรษที่ 21. สืบค้น 10 มีนาคม 2566.
จาก <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/01-01-03.html>.
- วันวิสาข์ พลธงชัยสวัสดิ์ และ เทียนทิพย์ บัณฑุพาณิชย์. (2563). ความสัมพันธ์ในองค์กรที่นำไปสู่การทำงานร่วมกันอย่างราบรื่นในธุรกิจร่วมทุน ไทย-จีน ประเภทค้าปลีก-ค้าส่ง. *วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(1), 21-44.
- ศุกันยา ห้วยผัด. (2016). รู้จักจีน: ตลาดทุนและแนวโน้มในอนาคต. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 26(1), 1-13.
- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง. (2566). ความสัมพันธ์ไทย-จีน. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566. จาก <https://thaiembbeij.org/th/republic-of-china/thai-relations-china/>.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์, จุฬารณ ขอบใจกลาง และ หลี เหมินเหลียง. (2559). ความสัมพันธ์เศรษฐกิจไทย-จีน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก. *วารสารพัฒนสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร*, 18(2), 127-154.
- อริยญา ศิริผล, ภากร กัทลี และ Jingyu Li. (2564). บทบาทของรัฐและกลุ่มทุนแพลตฟอร์มจีนในธุรกิจอีคอมเมิร์ซจีนข้ามแดน:กรณีศึกษาอาเซียนและไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 17(2), 1-30.
- เอกนรินทร์ จิรชีวีวงศ์, ทิมทอง นาคจำนง, โชติวัน แยมขยาย. (2020). การให้โอกาสทางการศึกษาผ่านทุนรัฐบาล สำหรับนักศึกษาต่างชาติ: เครื่องมือหลักในการสร้างซอฟต์แวร์ของจีน. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 12(2), 238-253.
- China Association of Automobile Manufacturers. (2556). สถิติการเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์ของจีน. สืบค้น 10 มีนาคม 2566. จาก <http://en.caam.org.cn/>.
- wikimedia.org. (2023). *People's Republic of China's Nominal Gross Domestic Product (GDP) Between 1952 to 2005*. Retrieved 2 February 2023. from <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prc1952-2005gdp.gif>.

